

İŞİN ASLI, JUDIT VE SONRASI

Sándor Márai 1900'de dönemin Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nda, bugünkü Slovakya'da doğdu. 1928'e kadar çeşitli Avrupa şehirlerinde gazeteci olarak çalıştı. Kafka hakkında yazan ilk eleştirmenlerdendir. 1928'de Budapeşte'ye döndü. Ancak önce faşist rejimle, sonra da komünist rejimle uzlaşmadığı için 1948'de Macaristan'ı terk ederek ABD'ye yerleşti. Karısının ölümünün ardından 1989'da intihar edene kadar da bu ülkede yaşayıp Macarca yazmaya devam etti. Elliden fazla roman kaleme almıştır. Bunların çođu ölümünden sonra belli başlı Avrupa dillerine çevrildi ve ona 1990'da Macaristan'ın en saygın ödülü olan Kossath ödülünü kazandırdı.

Başlıca kitapları: *Parma Kontesi, Yürek Yangını, Eszter'in Mirası, Buda'da Bir Boşanma, Az igazi, Judit és az utóhang.* Sonuncusu, "Esas Kız, Judit ve Sonsöz" adıyla YKY yayın programına alınmıştır.

Esen Tezel 1978 yılında İstanbul'da doğdu. Alman Lisesi'ni ve İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Bölümü'nü bitirdi. Franz Kafka, Stefan Zweig, Thomas Mann, Thomas Bernhard, Ralf Rothmann, Emine Sevgi Özdamar, Cees Nooteboom gibi yazarların yapıtlarını dilimize kazandırdı. Halen serbest çevirmen olarak çalışmaktadır.

Sándor Márai'nin
YKY'deki kitapları:

Eszter'in Mirası (2009)
Buda'da Bir Boşanma (2011)
İşin Aslı, Judit ve Sonrası (2019)

SÁNDOR MÁRAI

İşin Aslı, Judit ve Sonrası

Çeviren
Esen Tezel

Roman

YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları – 5508
Modern Klasikler
Edebiyat – 1578

İşin Ashı, Judit ve Sonrası / Sándor Márai
Özgün adı: Az Igazi - Judit... És Az Utóhang
Çeviren: Esen Tezel

Kitap editörü: Devrim Çakır
Düzeltili: Cennet Türker

Kapak tasarımı: Davut Yücel
Sayfa tasarımı: Mehmet Ulusel
Grafik uygulama: Akgül Yıldız

Baskı: Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1 Baha İş Merkezi
A Blok Kat: 2 34310 Haramidere / İstanbul
Telefon: (0 212) 412 17 00
Sertifika No: 44452

Çeviriye temel alınan baskı: Wandlungen einer Ehe, Piper Verlag, Münih, 2009
1. baskı: İstanbul, Kasım 2019
ISBN 978-975-08-4630-4

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2008
Sertifika No: 44719
© Heirs of Sandor Marai
Csaba Gaal (Toronto)

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0212) 252 47 00 Faks: (0212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
[facebook.com/YapıKrediKulturSanatYayincilik](https://www.facebook.com/YapıKrediKulturSanatYayincilik)
twitter.com/YKYHaber
[instagram.com/yapikrediyayinlari](https://www.instagram.com/yapikrediyayinlari)

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

BİRİNCİ BÖLÜM

Şuradaki adamı görüyor musun? Hayır dur, şimdi bakma; bana doğru dön, konuşmaya devam edelim. Bu tarafa gözü kayıp beni görsün istemiyorum, bana selam vermesini istemiyorum. Tamam, şimdi tekrar arkana bakabilirsin. Şu kısa boylu tıknazı mı diyorsun, hani samur kürk yakalı kabanı olan? Yok canım. İşte şuradaki uzun boylu olan, solgun yüzlü, siyah pardösülü; bak şimdi zayıf, sarışın garson kadınla konuşuyor. Şimdi de portakal kabuğu şekerlemesi alıyor. Ne tuhaf, bana hiç portakal kabuğu şekerlemesi getirmemişti.

Neyim mi var? Hiç. Dur bir dakika, burnumu silmeliyim.

Gitti mi? Gidince bana söyle.

Şu anda ödeme mi yapıyor? Nasıl bir cüzdanı var? İyi bak, ben bakamıyorum. Kahverengi, timsah derisi bir cüzdan mı? Öyle mi? Buna sevindim.

Neden mi? Sevindim işte. Yani aslında cüzdanı ona ben hediye etmiştim; kırkıncı yaş gününde. On yıl önce. Onu seviyor muydum ha? Zor bir soru soruyorsun. Evet, sanırım onu seviyordum. Gitti mi?

Neyse ki gitti. Dur da burnumu pudralayayım. Ağladığım belli oluyor mu? Saçma ama böyle işte. Onu görünce hâlâ kalbim küt küt atıyor. Kim olduğunu mu söyleyeyim? Elbette canımın içi, bu bir sır değil. O adam bir zamanlar benim kocamdı.

Hadi şamfıstıklı dondurma söyleyelim. Neden kışın dondurma yenmez derler, hiç anlamam. Ben bu pastaneye en çok kışın dondurma yemeye gelmeyi severim. Bazen düşünüyorum da insan her şeyi yapabilir, sadece mümkün olduğu için, iyi ya da anlamlı olmasına gerek yok. Yalnız yaşamaya başladığımdan beri kışın buraya gelmek hoşuma gidiyor; saat beşle yedi arası. Geçen yüzyıldan kalma mobilyalarıyla bu kırmızı salonu seviyorum; geçkin garson kadınlar, ayna pencereler ve bu pencerelerin önündeki meydanın büyük şehir havası, içeri girip çıkan insanlar... Bütün bunlarda bir sıcaklık, yüzyıl dönümünden bir esinti var. Hem çayı da en iyi burada yapıyorlar, fark ettin mi?

Biliyorum, bugün artık kadınlar pastaneye değil *espresso*'ya,¹ her şeyin alelacele yapıldığı, insanın rahat rahat oturmadığı yerlere gidiyorlar; bir kahveye kırk fillér veriyor, öğle yemeğinde salata yiyorsun, işte sana yeni dünya. Bense eski dünyaya aidim; mobilyaları, saten duvar kâğıtları, yaşlı kontesleri, arşidüşesleri ve aynalı dolaplarıyla bu zarif pastaneye ihtiyacım var. Sandığın gibi her gün burada oturmuyorum ama kışın ara sıra uğruyorum; hoş bir yer. Eskiden sık sık burada buluşurduk, yani kocamla; çay saatinde, altıdan sonra, kocam bürodan çıktığında.

Evet, şimdi de bürodan çıkmış. Saat altıyı yirmi geçiyor, tam vakti. Adım adım yaptıklarını bugün hâlâ, onun hayatını yaşıyor-muşçasına biliyorum. Altıya beş kala zili çalıp odacıyı çağırıyor, odacı onun pardösüsünü ve şapkasını fırçalayıp giyinmesine yardım ediyor, sonra kocam bürodan çıkıyor; arabaya önden gitmesini söyleyip kendisi yürüyerek onu takip ediyor, temiz hava almak için. Çok az hareket ediyor, o yüzden bu kadar solgun. Belki başka sebepleri de vardır, bilmiyorum. Bilmiyorum, çünkü onunla hiç görüşmüyorum, konuşmuyorum; tam üç yıldır. Karı kocanın mahkemeden kol kola çıktığı, şehir parkındaki ünlü restoranda birlikte öğle yemeği yediği, hiçbir şey olmamışçasına birbirine düşünceli ve sevecen davrandığı, başarılı bir boşanma ve başarılı bir öğle yemeğinin ardından da herkesin kendi yoluna gittiği acı tatlı boşanmaları sevmiyorum. Benim aldığım terbiye ve yaradılışım farklı. Kadınla erkeğin boşanmadan sonra arkadaş kalabileceklerine inanmıyorum. Evlilik evliliktir, boşanma da boşanma. Ben böyle görüyorum.

Peki ya sen, sen bu konuda ne düşünüyorsun? Gerçi sen hiç evlenmedin.

Görüyorsun ya, insanların icat edip sonra da yüzyıllar boyunca körü körüne tekrar ettikleri bir şeyin sırf formalite olduğuna inanmıyorum. Benim için evlilik gerçekten kutsal bir şey. Dolayısıyla boşanmayı da kutsala saygısızlık sayıyorum. Böyle yetiştirildim. Fakat buna inanmamın başka sebepleri de var, yani sadece yetiştirilme tarzım ve dinim beni buna mecbur ettiği için değil. Buna inanmıyorum, çünkü kadını; nasıl ki nikâh dairesinde ve kilisede bedenleri ve ruhları birbirine bağlayan töreni boş bir formalite ola-

1 Macaristan'da 1930'lu yıllarda yaygınlaşmaya başlayan küçük kafeler. (ç. n.)

rak görmüyorsam, boşanmayı da öyle görmüyorum. Neticede boşanmada da aynı şekilde iki kişinin kaderi sonsuza dek birbirinden ayrılıyor, kopuyor. Boşanırken bir an için bile kocamla “arkadaş” kalma hayalleri kurmadım. O elbette her zamanki gibi, terbiye ve adabın gerektirdiği şekilde nazik, düşünceli ve ayrıca cömertti. Bense ne nazik ne de cömerttim, piyanoyu bile aldım, evet, hem de gerçek bir intikam arzusuyla; elimde olsa bütün evi toplayıp götürürdüm, bütün perdeleri, her şeyi. Boşandığımız anda artık onun düşmanı olmuştum, yaşadığım müddetçe de öyle kalacağım. Beni şehir parkında dostça bir akşam yemeğine davet etmesine hacet yok; uşak çamaşırları aşırıldığı için eski kocasının evine gidip her şey yolunda mı diye bakan çekici kadını oynama heveslisi değilim. Her şeyini aşırısalarda umurumda olmaz; hatta günün birinde hasta olduğunu duysam gene gitmem. Neden mi? Çünkü boşandık, anlasana. İnsan bunu kabullenemiyor.

Dur biraz, son söylediğimi geri alıyorum, şu hastalık kısmını. Hasta olmasını istemem. Olsa onu ziyaret ederdim; yani sanatoryumda. Ne gülüyorsun? Bana mı gülüyorsun? Hasta olmasını ve böylece onu ziyaret edebilmeyi umduğumu mu düşünüyorsun? E tabii ki bunu umuyorum. Yaşadığım müddetçe de umacağım. Fakat çok da hasta olmasın. Ne kadar solgundu, gördün mü? Birkaç yıldır hep böyle solgun.

Sana her şeyi anlatacağım. Vaktin var mı? Benim çok vaktim var, ne yazık ki...

İşte dondurma da geldi. Dinle şimdi, yatılı okuldan sonra bir büroda çalışmaya başladım. O zamanlar seninle hâlâ yazışıyorduk, değil mi? Gerçi sen hemen Amerika'ya gitmiştin ama bir süre, sanırım üç dört yıl yazıştık. Hatırlıyorum da aramızda ergen kızlara özgü o sağlıklı, aptalca sevgisi vardı; bu şimdi bana pek anlamlı gelmiyor. Belli ki insan sevgisiz yaşayamıyor. Dolayısıyla ben de o zamanlar seni seviyordum. Ayrıca siz zengindiniz, bizse orta halli; üç oda, mutfak, evin arkasından giriş... Seni kendimden üstte görüyordum. Ve genç insanlar arasında böyle bir hayranlık, bir tür duygusal bağ demektir. Benim de mürebbiyem vardı ama kullanılmış banyo suyuyla yıkanyordu; benden sonra banyo yapmak durumundaydı. Bu tür ayrıntılar çok önemlidir. Yoksullukla zenginlik arasında ürkütü-

cü derecede çok katman vardır. Peki ya sence yoksulluğun içinde, aşağıya doğru indikçe kaç katman ortaya çıkar? Sen zenginsin, ayda dört yüzle altı yüz arasındaki o çok büyük farkı bilemezsin. Ayda iki binle on bin arasındaki fark o kadar büyük değildir. Ben ne dediğimi biliyorum. Bizim eve ayda sekiz yüz girerdi. Kocamsa ayda altı bin beş yüz kazanıyordu. Buna alışmam gerekiyordu.

Onların evinde her şey bizim evdekinden biraz farklıydı. Biz kiralık bir apartman dairesinde oturuyorduk, onlarsa kiralık bir villada. Bizim sardunyalarla dolu bir balkonumuz, onlarınsa içinde iki çiçek tarhi ve yaşlı bir ceviz ağacı olan küçük bir bahçeleri vardı. Bizimki alelade bir buzdolabıydı, yazın içini satın aldığımız buz kalıplarıyla dolduruyorduk; kayınvalidemle kayınpederimin evindeyse hepsi bir örnek, güzel buz küpleri de yapabilen küçük, elektrikli bir buzdolabı vardı. Bizim hizmetçimiz her işi yapıyor, onlardaysa evli bir çift, bir uşakla bir aşçı çalışıyordu. Bizim üç odamız vardı, onların dört; aslında holü de sayarsak beş. Evet, onların bir holü, açık renk şifon kaplama kapıları vardı, bizimse sadece bir koridorumuz, zaten buzdolabı da oradaydı; fırçalıkların ve eski moda bir portmantonun durduğu, karanlık bir Peşte koridoru. Bizde lambalı radyo vardı ve babamın tavsiye üzerine aldığı bu alet, onun çok hoşuna giden şekilde yayınları “yakalıyordu”; kocamın evindeki dolap tarzı mobilyadaysa hem radyo hem gramofon olarak kullanılan bir alet duruyor, plakları otomatik olarak çalıp değiştiriyordu ve onunla Japonya’dan yapılan yayınları bile dinlemek mümkündü. Ben hayat mücadelesi verme prensibi doğrultusunda yetiştirilmiştim. Onun yetiştirilme prensibiye her şeyden önce adaba ve kurallara uygun, kibar bir hayat yaşamaktı, çünkü en önemli şey buydu. Bunlar çok büyük farklar. Fakat o zamanlar henüz bunu bilmiyordum.

Evliliğimizin başında bir gün kocam kahvaltıda şöyle dedi: “Yemek odasındaki şu leylak rengi sandalye kılıfları biraz yorucu. Rengi o kadar cırtlak ki, sanki birisi mütemadiyen bağıyor. Şehirde dolaşıp sağa sola bak da sonbahara yeni kılıflar al sevgilim.”

Daha az “yorucu” kılıflar bulunması gereken on iki sandalye. Afallamış bir halde kocama baktım ve şaka yaptığımı düşündüm. Fakat kesinlikle hayır, gazetesini okurken ciddi bir ifadeyle önüne bakıyordu. Söylediği şeye kafa yorduğu ve leylak renginin onu gerçekten rahatsız ettiği belliydi. Doğrusu ben de biraz bayağı ol-

duğunu yadsıyamam. Bunları annem bulmuştu; kılıflar yepyeni-
niydi. Kocam evden çıktıktan sonra kendimi tutamayıp ağlamaya
başladım. O kadar da kalın kafalı değildim, ne demek istediğini
gayet iyi anlamıştım. Doğrudan, açık açık söylenemeyecek bir şeydi
bu: Onun zevkiyle benimki arasında bir fark olduğunu, her şeyi
becerebilsem, her şeyi öğrenmiş olsam ve onun gibi orta sınıftan
sayılsam bile aslında başka bir dünyadan geldiğimi ifade etmek
istiyordu. Benim etrafımdaki her şey onun alışık olup sevdiğinden
bir parça başka, bir ton farklı renkteydi. Burjuva, bu tür ayrımlara
aristokrattan daha duyarlıdır. Burjuva, ömrünün sonuna dek ken-
dini onaylamak zorundadır. Aristokratsa daha dünyaya gelirken
onaylanmıştır. Burjuva devamlı kendine bir şey katmaya ya da olanı
korumaya mecburdur. Kocam kendine bir şeyler katan kuşaktan
değildi ve aslında olanı koruyan ikinci kuşaktan da sayılmazdı.
Bir keresinde bundan bahsetmişti. Almanca bir kitap okuyordu ve
bu kitapta hayatın büyük sorusunun cevabını bulduğunu söyledi.

Ben öyle “büyük soruları” sevmem, bana öyle gelir ki, bir in-
san daima küçük küçük binlerce soruyla çevrilidir ve önemli olan
sadece bunların bütünü, toplamıdır; dolayısıyla biraz alaycı bir
edayla, “Sen şimdi ciddi ciddi kendini artık tamamen tanıdığını
mı söylemek istiyorsun?” diye sordum.

“Kesinlikle” dedi. Sonra da bana gözlüğünün arkasından öyle
çocuksu bir açık yüreklilikle baktı ki, soruyu sorduğuma pişman
oldum.

“Ben bir sanatçıyım, sadece sanat alanım yok. Bu, burjuvalarda
sık sık görülür. Ailelerin sonu böyle gelir.”

Bu konuyu bir daha hiç açmadı.

O zamanlar onu anlamıyordum. Bir şey yazmıyor, resim ya da
müzik yapmıyordu. Amatörleri küçümsüyordu. Fakat çok ve –
kendi deyimiyle– “sistematik” okuyordu; benim zevkim için biraz
fazla sistematik. Ben tutkuyla, canımın isteğine ve ruh halime göre
okurdum. O ise kutsal bir vazifeyi yerine getirir gibi okuyordu.
Bir kitaba başladı mı, onu kızdırsa ya da canını sıkırsa bile bitirene
kadar elinden bırakmazdı. Okumak onun için kutsaldı; basılmış
kelimelere, tıpkı rahiplerin kutsal metinlere ettikleri gibi hürmet
ediyordu. Resme yaklaşımı da böyleydi; müzeye, tiyatroya, konsere
bu zihniyetle gidiyordu. Bütün bunlara hakiki bir ilgisi vardı. Ruha
hitap eden her şeye ilgisi vardı. Benim ilgimse sadece ona yönelikti.

Tek mesele şuydu ki “alanı” yoktu. Fabrikayı yönetiyor, sık sık seyahat ediyor, sanatçılara da iş veriyor ve onlara özellikle iyi para ödüyordu. Fakat çalışanlarının ve danışmanlarının çoğundan daha ince olan zevkini kimseye dayatmamaya da büyük özen gösteriyordu. Her bir cümlesinde adeta surdin pedalına basıyor, her zaman zarifçe ve nazikçe bir şeyler için özür dilermiş gibi görünüyordu; çaresiz ve yardıma muhtaç gibi. Öte yandan önemli kararlarda, işle ilgili meselelerde gayet inatçı da olabiliyordu.

Kocam neydi, biliyor musun? Son derece nadir görülen bir varlıktı. Tam bir erkekti.

Fakat teatral bir İspanyol âşık anlamında değil. Erkeksi olduğu söylenen bir boks şampiyonu gibi de değil. Kocamın ruhu erkek-siydi; derin düşüncelere sahip ve tutarlı, huzursuz, arayış içinde ve güvensizdi. O zamanlar bunu da bilmiyordum. İnsan böyle bir şeyi ancak büyük çaba sarf ederek keşfedebiliyor.

Sen ve ben yatılı okulda böyle bir şey öğrenmedik, öyle değil mi?

Aslında belki de beni arkadaşı Lázár’la, şu yazar olan adamla tanıştırdığı günden başlamalıydım. Sen tanır mısın? Kitaplarını okudun mu? Ben hepsini okudum. Hatta kitaplarında benim hayatımın sırrı da olan bir sır varmış gibi hepsini adeta yuttum. Fakat sonunda bir cevap bulamadım. Böyle sırların cevabı yoktur. Sadece hayat cevap verir, hem de bazen tamamen sürpriz biçimde. Daha önce bu yazarın yazdığı tek bir satırı bile okumamıştım. İsmine aşınaydım ama kocamın onu şahsen tanıdığını, arkadaş olduklarını bilmiyordum. Bir akşam eve geldiğimde kocamla yazar oradaydılar. Ve çok tuhaf bir olay oldu. Evliliğimizin üçüncü yılında, ilk kez kocamı tanımadığımın bilincine vardığım bir an yaşadım. Bir insanla birlikte yaşıyor ve onu tanıımıyordum. Bazen onun hakkında her şeyi bildiğimi düşünürdüm ama sonra ortaya çıktı ki gerçek zevkleri, merakları, arzuları konusunda en ufak bir fikrim yoktu. O akşam ikisi ne yaptılar, biliyor musun?

Oyun oynadılar.

Fakat çok tuhaf, huzursuz edici bir biçimde!

Remi oynamadılar, hayır, kesinlikle öyle bir şey değil. Zaten kocam iskambil oyunu tarzı mekanik eğlenceleri sevmezdi. Onlar daha ziyade grotesk ve biraz tekinsiz bir oyun oynadılar; ilk başta tek kelime anlamadım ve delilerin arasına düşmüş gibi, kalbim

sıkışarak konuşmalarını dinledim. Kocam bu insanın yanında bambaşka biri olmuştu.

Evet, evliliğimizin üçüncü yılında bir akşam eve geldiğimde kocamla yabancı bir adamı oturma odasında buldum; adam samimi bir edayla bana yaklaştı ve kocamı göstererek, “Merhaba Ilonka. Péter’i de getirdiğim için bana kızmadın, değil mi?” dedi.

Ve tam o sırada ayağa kalkıp mahcup gözlerle bana bakan kocamı işaret etti. Herhalde delirdiler, diye düşündüm. Fakat benimle öyle uzun boylu ilgilenmediler.

Yabancı adam kocamın omzuna vurduktan sonra, “Aréna Sokağı’nda karşılaştık. Düşünsene, durmak bile istemedi, öküz herif, sadece selam verip yürümeye devam etti. Tabii bunu kabul edemezdim. Ona dedim ki: ‘Péter, seni ihtiyar kurt, moralin mi bozuk?’ Sonra da kolundan tuttuğum gibi buraya getirdim. Eee çocuklar” dedi kollarını açarak, “Sarılın bakalım. Hatta küçük bir öpücüğe bile izin veriyorum.”

Kendimi nasıl hissettiğimi tahmin edersin. Şapkam, eldivenlerim ve çantamla odanın ortasında sersemlemiş bir koyun gibi durmuş, ikisine bakıyordum. İlk aklıma gelen, telefona koşup aile doktorumuzu ya da ambulansı aramak oldu. Ya da polisi.

Fakat tam o sırada kocam bana yaklaştı, çekingен bir tavırla elimi öptü ve başını eğerek, “Her şey unutuldu ve affedildi Ilonka. İkinizin mutlu olmasına sevindim” dedi.

Ardından akşam yemeği için masaya oturduk. Yazar Péter’in yerine oturmuş, evin beyi havalarında emirler yağdırıyordu. Bana sen diye hitap ediyordu. Tabii hizmetçi kız da aklımızı kaçırdığımızıza kanaat getirmişti; öyle ki korkudan salata kâsesini düşürdü. O akşam bana oyunu açıklamadılar. Çünkü zaten işin esprisi benim hiçbir şey anlamıyor olmamdı. Beni beklerken aralarında böyle anlaşmışlardı ve tıpkı iki profesyonel aktör gibi rollerini mükemmel canlandırıyorlardı. Oyuna göre ben yıllar önce Péter’den boşanmış ve bu yazarla, kocamın arkadaşıyla evlenmiştim. Péter büyük bir yürek yarasıyla kaçıp gitmiş ve her şeyi bize bırakmıştı; evi, bütün mobilyaları, her şeyi. Şimdi benim kocam yazardı; Péter’le sokakta karşılaşmış, onu kolundan yakalamış ve “Böyle yapma, olan oldu, gel bizde akşam yemeği yiyelim, Ilonka da seni tekrar gördüğüne memnun olur” demişti. Böylece Péter de onunla gelmişti. Şimdi de eskiden Péter’le yaşadığım evde üçümüz beraberdik ve samimi bir

şekilde oturmuş akşam yemeği yiyorduk; yazar benim kocamdı, Péter'in yatağında yatıyordu, benim hayatımda Péter'in yerini almıştı... Anlıyor musun? Deli adamlar gibi oynadıkları oyun buydu.

Fakat oyunun da kendine göre incelikleri vardı.

Péter, anılar ona işkence ettiği için tutuk davranan adam rolündeydi. Yazarsa, aslında bu durum onu da rahatsız ettiği ve Péter'e karşı suçluluk hissettiği için abartılı bir şekilde rahat görünmeye çalışan kocayı oynuyordu. O yüzden bu kadar gürültücü ve şen şakraklı. Benim oynadığımsa... Hayır, ben hiç kimseyi oynamıyordum; ben sadece ikisinin arasında oturmuş, iki yetişkin, zeki insan bu saçmalığı sürdürürken bir ona bir ötekine bakıyordum. Tabii en sonunda oyunun nüanslarını anladım ve bu tuhaf topluluk eğlencesine ben de katıldım. Fakat anladığım bir şey daha vardı.

Hani derler ya, tepeden turnağa, ruhunun bütün sırlarıyla bana ait olduğunu sandığım kocamın, bu adamın asla bana ait olmadığını, bir sürü sırrıyla bir yabancı olduğunu anladım. Sanki onun hakkında bir şey öğrenmiştim; daha önce hapse girmesi ya da hastalıklı tutkulara teslim olması gibi, geçmiş yıllar boyunca kalbimde oluşturduğum portresine uymayan bir şey. Kocamın sadece belli bir açıdan yakınımlı sayılacağını ama bunun haricinde, şu sokakta karşılaştığı ve onunla bir olup biraz bana yönelik, biraz da beni yok sayan, budalaca ve anlaşılmaz bir oyun oynamak üzere yanında getirdiği yazar kadar esrarengiz, yabancı bir insan olduğunu anladım. Kocamın, benimle yaşadığının haricinde bir dünyası daha olduğunu anladım.

Bir de o insanın, o yazarın kocamın ruhu üzerinde iktidar sahibi olduğunu anladım.

Söylesene, iktidar nedir? Bunun üzerine çok yazılır, çok konuşulur. Politik iktidar nedir, bir insanın kendi iradesini milyonlara aktarabilmesinin sırrı ne? Peki ya bizim iktidarımızın, kadınca gücümüzün kaynağı? Sevgi, diyorsun. Olabilir. Benim bu konuda yer yer şüphelerim var. Hayır, sevgiyi inkâr etmiyorum, kesinlikle etmiyorum. Sevgi yeryüzünün en büyük gücü. Fakat yine de bazen, başka türlü ellerinden gelmediği için bizi seven erkekler bütün bu meseleyi biraz küçümsüyorlarmış gibi bir hisse kapılıyorum. Her doğru erkekte bir kendini çekme eğilimi var; sanki varlığının,

ruhunun bir kısmını sevdiği kadına kapatıyor, sanki şöyle demek istiyor: “Buraya kadar hayatım, daha ileri gidemezsin. Burada, yedinci odada yalnız kalmak istiyorum.” Aptal kadınlar buna tepki veriyorlar. Akıllı olanlarsa üzülüyor, ardından meraka kapılıyor ve en sonunda bunu kabulleniyorlar.

Peki bir insanın, bir diğeri için ruhu üzerindeki iktidarı nedir? Bu mutsuz, huzursuz, zeki, ürkütücü ama aynı zamanda noksan, yaralı adamın, bu yazarın kocamın ruhu üzerinde nasıl bir iktidarı vardı?

Çünkü sonuçta böyle bir iktidarı vardı, bunu günün birinde öğrenmiştim; uğursuz, kayıtsız şartsız bir iktidar. Çok sonraları bir gün kocam bana arkadaşının kendi hayatındaki “şahit” olduğunu söyledi. Bunu bana açıklamaya çalıştı. Söylediğine göre, her insanın hayatında, gençliğinden tanıdığı bir şahit vardı; bu diğeri daha güçlüydü ve insan kendi içindeki kötülüğü bu sert yargıçtan saklamak için her şeyi yapardı. Şahit, insana inanmazdı. Başkalarının bilmediği şeyi bilirdi. İnsan ister bakan olsun, ister Nobel Ödülü’nü alsın, şahit sadece gülümserdi. Sen de buna inanıyor musun?

Bir de insanın hayatta her şeyi biraz da bu şahide yönelik yaptığını, ikna etmek, bir şeyler kanıtlamak istediği kişinin bu şahit olduğunu söyledi. Kariyer, hayatta gösterilen büyük çabalar; bütün bunlar aslında şahit için yapılmıştı. Hani böyle nazik durumlar vardır, genç koca karısını “o” arkadaşıyla, can dostuyla tanıştırdır da karısı arkadaşının hoşuna gidecek mi, arkadaşı onun seçimini tasvip edecek mi diye heyecanla tepkisini gözler, bilir misin? Can dostu tabii ki abartılı derecede nazik davranır ama içten içe daima kıskanır, çünkü neticede kadın tarafından duygusal bir ilişkiden zorla çıkarılan kişi arkadaşındır. İşte o akşam beni de aşağı yukarı böyle görüyorlardı. Hatta bunun fazlasıyla bilincindeydiler, çünkü benim o zamanlar haberim bile olmayan birkaç şey biliyorlardı.

O akşamki konuşmalarından çıkarabildiğim kadarıyla bu iki suç ortağı, kocam ve yazar, kadın erkek ilişkileri hakkında, insanlar arasındaki ilişkiler hakkında bir şeyler biliyorlardı; kocam benimle bu konuda hiç konuşmamıştı. Sanki her şeye dahil edilmeye layık değilmişim gibi.

Tuhaf misafirimiz gece yarısından sonra gittiğinde kocamın karşısına dikilip açık açık sordum: “Beni biraz küçümsüyorsun, öyle değil mi?”